

دریافتی از سیره عملی امام خمینی (ره)

در ماه مبارک رمضان

پیروی واقعی از مکتبش را در سر می‌پروراند و او را الگویی تمام‌عیار برای طی نمودن مسیر عرفان حقیقی می‌داند. امام (ره) یک شخص نبود، بلکه مجموعه‌ای از فرهنگ ناب انسان‌ساز بود، اسلام محمد (ص) و علی (ع) در چهره او می‌درخشید، بر همین اساس بر انسان‌های حقیقت‌جو لازم است برای ارتقا به سوی کمالات، این انسان والامقام را بشناسند.

حضرت امام (ره) برنامه خاص و ویژه‌ای نسبت به ماه رمضان داشته و بدین جهت، ملاقات‌های خودشان را در ماه رمضان تعطیل می‌کردند و به دعا و تلاوت قرآن و... می‌پرداختند و خودشان می‌گفتند: «خود ماه مبارک رمضان، کاری است».

در این ماه، امام، شعر نمی‌خواندند و نمی‌سرودند و گوش به شعر هم نمی‌داند، دگرگونی خاصی متناسب با این ماه در زندگی خود ایجاد می‌کردند، به گونه‌ای که این ماه را سراسر به تلاوت قرآن مجید و دعا کردن و انجام دادن مستحبات مربوط به ماه رمضان سپری می‌کردند.

اما در توصیف حال و هوای معنوی ماه رمضان

عارفان الهی و عالمان ربانی، ستارگان پرفروغی هستند که همواره در هر عصری، در آسمان عبادت و معنویت می‌درخشند و از تالو نور و حرارت و گرمای خورشید رسالت و امامت، بر زمینی‌یان نور افشانی می‌کنند و آنان را به سوی سرچشمه‌های نور و برکت دودمان وحی رهنمون ساخته و به سوی معراج ملکوت عروج می‌دهند. در میان ره‌یافتگان کوی وصال، چهره محبوب

قرن، عارف ژرف‌نگر، عالم متخلق و رهبر و بنیان‌گذار جمهوری اسلامی، حضرت امام خمینی، رضوان الله علیه، از درخشش فراوان و عظمت و والایی خاص برخوردار است زیرا، لحظه‌لحظه‌های عمر او، با ذکر و یاد خدا همراه با مراقبه و محاسبه شدید سپری شد و سیمای نورانیش تجسم بخش ده‌ها آیه قرآن گردید.

حضرت امام (ره) آن حقیقت جاودانه‌ای است که بر بلندای جهان انسانیت درخشید و مظهر تامی از انسان کامل عصر خود گشت. سیره نظری او جلوه‌ای از اندیشه اسلام ناب محمدی (ص) را به منصفه ظهور گذاشت و سیره عملی او گنجینه پرمحتوا و گران‌بها برای کسانی شد که اندیشه

چنین می‌سرایند:

ماه رمضان شد، می و میخانه بر افتاد
عشق و طرب و باده، به وقت سحر افتاد
افطار بمی‌کرد برم پیر خرابات
گفتم که تو را، روزه، به برگ و ثمر افتاد
با باده، وضو گیر که در مذهب رندان
در حضرت حق این عملت بارور افتاد^۲

عبادت و تهجد

از جمله برنامه‌های ویژه حضرت امام، در ماه مبارک رمضان، عبادت و تهجد بود. امام، عبادت را ابزار رسیدن به عشق الهی می‌دانستند و به صراحت بیان می‌کردند که در وادی عشق، نباید به عبادت به چشم وسیله‌ای برای رسیدن به بهشت نگاه کرد.^۳

اکثر آشنایان امام نقل می‌کنند که از سن جوانی، نماز شب و تهجد، جزء برنامه‌هایشان بود. یکی از نزدیکان ایشان می‌گفتند وقتی در ظلمت و

تاریکی نیمه شب، آهسته وارد اتاق امام می‌شدم، معاشقه امام را با ایزد احساس می‌کردم و می‌دیدم که با خضوع و خشوعی خاص، نماز می‌خواندند و قیام و رکوع و سجود را به‌جا می‌آوردند که حقا وصف‌ناپذیر بود. با خودم فکر می‌کردم که شب امام، حقیقتاً، لیلۃ القدر است.^۴

یکی از اعضای دفتر ایشان، در این باره می‌گوید: پنجاه سال است که نماز شب امام ترک نشده است. امام، در بیماری و در صحت و در زندان و در خلاصی و در تبعید، حتی روی تخت بیمارستان قلب هم نماز شب خواندند.^۵

دختر حضرت امام^(ع) خانم زهرا مصطفوی می‌گوید: راز و نیاز امام و گریه‌ها و ناله‌های نیمه شب ایشان، چنان شدید بود که انسان را، بی‌اختیار به گریه می‌انداخت.^۶

آخرین ماه مبارک رمضان دوران حیات امام، به گفته ساکنان بیت، از ماه مبارک رمضان‌های دیگر متفاوت بود! به این صورت که امام همیشه، برای

خشک کردن اشک چشمشان دستمالی را همراه داشتند، ولی در آن ماه مبارک رمضان، حوله‌ای را نیز همراه بر می‌داشتند تا به هنگام نمازهای نیمه شبشان، از آن استفاده کنند!^۶

خانم امام نقل می‌کنند: «بنده تا یاد دارم و با امام زندگی می‌کنم هر شب (همیشه) به نماز شب می‌ایستادند، و سعی داشتند که مزاحم من یا بچه‌ها نباشند، حتی یک شب هم نشد که ما به خاطر نماز شب آقا بیدار شویم، مگر این که مثلاً خودمان بیدار بودیم. مسافرت هم که می‌رفتیم آقا برای نماز شب که بیدار می‌شدند، طوری حرکت می‌کردند و آهسته راه می‌رفتند و وضو می‌گرفتند که مزاحم دیگران نبودند.» آقای محمود بروجردی، داماد امام در این باره می‌گوید: «در دل شب، هنگامی که امام برای نماز شب برمی‌خاستند، لامپ را روشن نمی‌کردند، بلکه از یک چراغ قوه بسیار کوچک استفاده می‌کردند که تنها جلو پای ایشان را روشن می‌کرد. امام به آرامی راه می‌رفتند، تا دیگران بیدار نشوند.» امام در راستای توحید و عبودیت به حدی رسیده بود که دل به خدا بسته و از خلق بریده بود که از آن به «انقطاع الی‌الله» تعبیر می‌شود.^۸

توجه ویژه به قرآن

امام خمینی^(ره)، توجه خاصی به قرآن داشتند، به طوری که روزی هفت بار قرآن می‌خواندند! یکی از اطرافیان امام می‌گوید: امام، در نجف، چشمشان درد گرفت و به دکتر مراجعه کردند. دکتر، بعد از معاینه چشم امام گفت: «شما باید چند روزی قرآن نخوانید و به چشمتان استراحت

بدهید». امام، خندیدند! و فرمودند: «دکتر: من، چشم را برای قرآن خواندن می‌خواهم! چه فایده‌ای دارد که چشم داشته باشم و قرآن نخوانم؟ شما یک کاری کنید که من بتوانم قرآن بخوانم!»^۹

در ماه رمضان یکی از همراهان امام در نجف اظهار می‌کرد امام خمینی، در ماه مبارک رمضان، هر روز، ده جزء قرآن می‌خواندند؛ یعنی در هر سه روز، یک بار قرآن را ختم می‌کردند.^{۱۰}

گزیده‌ای از توصیه‌ها و سفارش‌های امام، به مناسبت ماه مبارک رمضان

۱. مردان آگاه الهی باید پیش از فرارسیدن ماه مبارک رمضان، خود را برای صومی که در حقیقت انقطاع و اجتناب از لذات دنیاست (و این اجتناب به طور کامل، همان انقطاع الی‌الله می‌باشد) آماده و مهیا کنند، کمال انقطاع به این سادگی نمی‌شود، احتیاج فوق‌العاده به تمرین، زحمت، ریاضت، استقامت و ممارست دارد تا بتواند با تمام قوا از «ما سوی‌الله» منقطع شود و به غیر خداوند توجهی نداشته باشد. تمام صفات وارسته انسانی، در انقطاع کامل الی‌الله نهفته و اگر کسی بدان دست یافت، به سعادت بزرگی نایل شده است. لیکن با کوچک‌ترین توجه به دنیا، محال است «انقطاع الی‌الله» تحقق یابد و کسی که بخواهد روزه ماه مبارک رمضان را با آن آدابی که از او خواسته‌اند انجام دهد، لازم است انقطاع کامل داشته باشد تا بتواند مراسم و آداب مهمانی را به جا آورده و به مقام میزبان تا آنجا که ممکن است، عارف گردد.

۲. شما، در این چند روزی که به ماه رمضان مانده به فکر باشید، خود را اصلاح کرده، توجه به حق تعالی پیدا نمایید. از کردار و رفتار ناشایسته خود استغفار کنید! اگر خدای نخواست، گناهی مرتکب شده‌اید، قبل از ورود به ماه مبارک رمضان، توبه کنید! زبان را به مناجات حق تعالی عادت دهید! مبادا در ماه مبارک رمضان، از شما غیبتی، تهمت و خلاصه گناهی سر بزند و در محضر ربوبی، با نعم الهی و در مهمان‌سرای باری تعالی، آلوده به معاصی باشید!

اگر با پایان یافتن ماه مبارک رمضان، در اعمال و کردار شما هیچ‌گونه تغییری پدید نیامد، و راه و روش شما با قبل از ماه صیام فرقی نکرد، معلوم می‌شود روزه‌ای که از شما خواسته‌اند، محقق نشده است. اگر دیدید کسی می‌خواهد غیبت کند، جلوگیری کنید و به او بگویید! ما، متعهد شده‌ایم که در این سی روز ماه مبارک رمضان، از امور محرمة خودداری ورزیم و اگر نمی‌توانید او را از غیبت باز دارید، از آن مجلس خارج شوید! ننشینید و گوش کنید! باز تکرار می‌کنم تصمیم بگیرید در این سی روز ماه مبارک رمضان، مراقب زبان، چشم، گوش و همه اعضا و جوارح خود باشید.

توجه کنید که به آداب ماه مبارک رمضان عمل کنید؛ فقط، دعا خواندن نباشد، دعا به معنای واقعی‌اش باشد.^{۱۱}

۳. در این ماه مبارک خودتان را تقویت کنید به قوت‌های روحانی. در یک حدیثی است که پیغمبر اکرم فرمودند که ماه رمضان آمد، اقبال

کرد، آمد. در ضمنش می‌فرمایند که «دُعِيتُمْ فِيهِ إِلَى ضِيَافَةِ اللَّهِ». ضیافت‌های خدا با ضیافت‌های مردم این است فرقی که وقتی شما را یک اشخاصی دعوت بکنند به یک مهمانی، وقتی بروید در آن مهمانی به حسب فراخور حال، یک چیزهایی برای خوردنی و یک چیزهایی برای تفریح و این چیزهاست. ضیافت خدا در ماه رمضان یک شعبه‌اش روزه است، آن ضیافت خداست؛ یک شعبه‌اش روزه است و یک امر مهمش که مائده غیبی و آسمانی است قرآن است. شما دعوت شده‌اید به مهمانی خدا و شما در ماه رمضان مهمان خدا هستید. مهماندار شما، شما را وادار کرده است به اینکه روزه بگیرید. این راه‌هایی که به دنیا باز است و شهوات است، این‌ها را سدش کنید تا مهیا بشوید برای **ليلة القدر**. ماه شعبان مقدمه است برای ماه مبارک رمضان که مردم مهیا بشوند برای ورود در ماه مبارک رمضان و ورود در «ضیافه الله».^{۱۲}

پی‌نوشت:

۱. پا به پای آفتاب، ج ۱، ص ۲۸۶
۲. روزنامه جمهوری اسلامی، مورخ ۶۹/۱/۸
۳. روزنامه جمهوری اسلامی، مورخ ۶۴/۱۱/۲۰
۴. امام‌درسنگر نماز، ص ۸۳؛ هزارویک‌نکته، حسین دلیلی، نکته ۱۲۹
۵. هزار و یک نکته، حسین دلیلی؛ حبیب و محبوب، ص ۵۳؛ سیمای فرزندان، ص ۱۸۰
۶. برداشت‌هایی از سیره امام خمینی، ج ۳، ص ۱۳۲
۷. برداشت‌هایی از سیره امام خمینی، ج ۳، ص ۱۲۶
۸. مجله پاسدار اسلام، دی ۱۳۷۸ - شماره ۲۱۷
۹. مجله پاسدار اسلام، دی ۱۳۷۸ - شماره ۲۱۷، ص ۷
۱۰. مجله پاسدار اسلام، دی ۱۳۷۸ - شماره ۲۱۷، ص ۷
۱۱. پا به پای آفتاب، ج ۱، ص ۱۸۱
۱۲. پا به پای آفتاب، ج ۱، ص ۱۸۱

